

CUPRINS

Cuvânt înainte.....	11
Argument pentru filosofia dreptului – idei din labirintul juridic	17
I. ORIZONTUL FILOSOFIEI ȘI LUMINAREA SPORITĂ A DREPTULUI	19
§ 1. Filosofia ca mișcare liberă a spiritului	19
§ 2. Filosofie și știință.....	19
§ 3. Filosofie și drept. Obiectul și problematica filosofiei dreptului	21
§ 4. Filosofia dreptului și teoria generală a dreptului. Simbioză și profiluri distincte.....	24
II. ORDINEA ÎN LUME ȘI ORDINEA ÎN DREPT	29
§ 1. Normă și societate.....	29
§ 2. Ordinea normativă și sistemul normativ social	30
§ 3. Ordinea juridică – ordine normativă specifică.....	32
3.1. Unele exigențe formale și informale ale normei juridice	34
§ 4. Ordinea morală și ordinea juridică.....	36
§ 5. Dreptul și religia. <i>Homo religiosus</i> . Religie și religii.....	39
5.1. Iudaismul	40
5.2. Creștinismul	40
5.3. Islamismul	41
5.4. Hinduismul.....	41
5.5. Budhismul.....	42
5.6. Drept și religie. Evoluția raporturilor dintre normele juridice și normele religioase.....	42
III. DREPTUL PRINTRE CULTURI ȘI CIVILIZAȚII	45
Secțiunea I. Antichitatea	49
§ 1. Dreptul în Mesopotamia. Codul lui Hammurabi.....	49
§ 2. Dreptul în Egiptul Antic. Despre procedura de judecată.....	51
§ 3. Dreptul și justiția în India Antică. „Legile lui Manu”.....	53
§ 4. Dreptul în China Antică. Unele particularități ale regimului juridic chinez.....	54
§ 5. Dreptul în Antichitatea greacă. Polisul – orașul-stat. Democrația ateniană și justiția.....	56
§ 6. Dreptul în Antichitatea romană. Diviziunile și izvoarele dreptului roman.....	58
6.1. Diviziunile dreptului roman.....	60
6.2. Izvoarele dreptului roman.....	60
6.2.1. Legea celor XII table.....	61
6.2.2. Jurisprudența	61
6.2.3. Alte izvoare ale dreptului roman.....	62

Secțiunea a II-a. Evul Mediu	64
§ 1. Secvențe juridice medievale	64
§ 2. Tribunalul inchiziției	66
§ 3. Tribunalele secrete.....	67
Secțiunea a III-a. Marile sisteme de drept în epoca modernă și contemporană	68
§ 1. Criterii și tipologie	68
§ 2. Marele sistem de drept romano-germanic.....	69
2.1. Dreptul românesc.....	72
2.2. Dreptul cutumiar și ideea de justiție la români.....	73
2.3. R. Vulcănescu, Etnologie juridică.....	74
§ 3. Marele sistem de <i>common-law</i>	130
3.1. <i>Common-law</i> în Anglia	130
3.2. Dreptul Statelor Unite ale Americii	132
§ 4. Dreptul comunitar european – realitate tipologică contemporană	134
§ 5. Marele sistem de drept „socialist”	139
§ 6. Sistemele juridice religioase și tradiționale.....	140
6.1. Dreptul musulman.....	140
6.2. Dreptul hindus.....	141
6.3. Dreptul japonez tradițional.....	142
6.4. Dreptul african cutumiar.....	143
IV. MOMENTE DIN FILOSOFIA DREPTULUI CA ISTORIE	144
A. GÂNDITORI	144
Secțiunea I. Din Antichitate...	144
§ 1. Moise (sec. XV sau XIII î. Ch.).....	144
§ 2. Solon (640-558 î. Ch.).....	146
§ 3. Socrate (469-399 î. Ch.)	147
§ 4. Platon (427-347 î. Ch.).....	148
4.1. Criton	150
§ 5. Aristotel (384-322 î. Ch.).....	151
5.1. Etica nicomahică	153
§ 6. Cicero (106-43 î. Ch.).....	154
6.1. Despre legi.....	156
Secțiunea a II-a. Din Evul Mediu...	157
§ 1. Aureliu Augustin (354-430)	157
§ 2. Toma d’Aquino (1228-1274)	158
Secțiunea a III-a. Din epoca modernă	160
§ 1. Machiavelli (1469-1527)	160
§ 2. Jean Bodin (1530-1596).....	161
§ 3. Hugo Grotius (1583-1645).....	161
§ 4. Thomas Hobbes (1588-1679).....	162
§ 5. John Locke (1623-1704).....	163
§ 6. Charles Montesquieu (1689-1755).....	164
6.1. Despre spiritul legilor	165
§ 7. Jean Jacques Rousseau (1712-1778)	166
§ 8. Immanuel Kant (1724-1804)	167

8.1. Scrieri moral-politice	170
§ 9. Georg Wilhelm Friedrich Hegel (1770-1831).....	173
9.1. Principiile filosofiei dreptului.....	174
§ 10. Friedrich Karl Von Savigny (1779-1861)	176
§ 11. Rudolf Von Ihering (1818-1892).....	177
11.1. Lupta pentru drept.....	178
Secțiunea a IV-a. Din epoca contemporană	180
A. GÂNDITORI	212
§ 1. Emile Durkheim (1858-1917)	180
§ 2. Eugen Ehrlich (1862-1922).....	181
§ 3. François Géný (1861-1954)	182
§ 4. Nicolae Titulescu (1882-1941)	184
§ 5. Mircea Djuvara (1886-1944).....	185
§ 6. Giorgio Del Vecchio (1878-1970).....	187
6.1. Justiția.....	188
§ 7. Hans Kelsen (1881-1973).....	190
7.1. TEORIA GENERALĂ A STATULUI.....	192
§ 8. Jean Carbonnier (1908-2003).....	194
§ 9. H.L.A. Hart (1907-1992).....	195
§ 10. J. Rawls (1920-2002)	197
§ 11. Jürgen Habermas	199
B. ȘCOLI ȘI CURENTE ÎN UNIVERSUL JURIDIC.....	201
§ 1. Școala dreptului natural	201
§ 2. Idealismul în drept.....	203
§ 3. Școala istorică a dreptului.....	205
§ 4. Orientarea biologică în drept.....	205
§ 5. Pozitivismul în drept.....	205
5.1. Utilitarismul.....	206
5.2. Pozitivismul sociologic.....	206
5.3. Pozitivismul pragmatic	206
5.3.1. Realismul juridic american.....	207
5.3.2. Realismul juridic scandinav	207
5.4. Pozitivismul analitic	208
V. ONTOLOGIE ȘI DEZIRABILITATE ÎN DREPT. IDENTITATEA ȘI FINALITĂȚILE DREPTULUI ÎN LUME	210
§ 1. Identitatea dreptului reflectată în definițiile dreptului	210
§ 2. Factorii de configurare a dreptului. Despre fundamentele dreptului.....	214
§ 3. Esență, conținut și formă în drept.....	215
§ 4. Principiile dreptului	216
§ 5. Scop, ideal și funcție în drept	220
§ 6. Finalitățile dreptului	225
VI. SOCIETATE ȘI DREPT. DE LA CUNOAȘTEREA SOCIALULUI LA SOCIALITATEA DREPTULUI	231
§ 1. Societate și societate globală.....	231
§ 2. Dreptul în societatea globală. Modernism, postmodernism și construirea viitorului juridic.....	232
§ 3. Dreptul global și statutul universal al judecătorului.....	236

§ 4. Cunoașterea socialului din perspectiva juridicității	238
4.1. Știință a naturii și știință socială. Monism sau dualism metodologic?	238
4.2. Particularitățile științelor sociale	239
4.3. Cunoașterea în științele sociale	240
4.4. Natura socială a dreptului. Paradigme care privesc explicația socialului	242
4.4.1. Paradigme interacționiste de tip marxian	243
4.4.2. Paradigme interacționiste de tip toquevillian	243
4.4.3. Paradigme de tip mertonian	244
4.4.4. Paradigme de tip weberian	244
4.4.5. Paradigme hiperfuncționaliste	245
4.4.6. Paradigme hiperculturaliste	245
4.4.7. Realismul totalitar	245
4.4.8. Determinismul metodologic	246
§ 5. Putere politică, drept și stat de drept	247
5.1. Statul de drept – percepții, definiții și trăsături definitorii	248
5.2. Statul de drept – idei, modele și construcție	250
5.3. Existența contemporană a statului de drept între dificultăți și perspective	251

VII. PERSPECTIVA EPISTEMOLOGICĂ. CUNOAȘTERE ȘI RAȚIONALITATE ÎN DREPT

§ 1. Cunoaștere comună și cunoaștere științifică. Evoluții și modele	254
1.1. Modelul clasic de întemeiere a științei	256
1.2. Modelul modern de întemeiere a științei	257
1.2.1. Raționalismul	258
1.2.2. Empirismul	258
§ 2. Abandonarea modelului întemeierii și poziția raționalismului critic	258
§ 3. Concepția standard a teoriilor științifice bazate pe experiență	260
§ 4. Abordarea holistă a teoriei științei	261
§ 5. Modelul paradigmă al științei	262
§ 6. Despre spiritul științific contemporan	263
§ 7. Perspective, forme și niveluri de cunoaștere juridică	265
§ 8. Drept, juridicitate, fenomen juridic	267
§ 9. Sistemul științelor juridice. Implicații privind obiectul cunoașterii juridice	269
§ 10. Statutul epistemologiei juridice	272
§ 11. Raționalitatea științifică în aria juridicității	274

VII. METODOLOGIA ÎN DREPT

§ 1. Metodologia ca temă de reflecție în doctrina juridică românească	277
§ 2. Metodele și metodologiile în câmpul filosofiei și științei	282
2.1. Metoda – semnificații și evoluții conceptuale	282
2.2. Abordări privind metoda în filosofia contemporană	283
2.2.1. O hermeneutică particulară – interpretarea juridică	286
2.3. Metodele în drept	289
2.3.1. Metoda logică	289
2.3.2. Metoda istorică	294
2.3.3. Metoda sociologică	299
2.3.4. Metoda informațională	304

2.3.5. Metoda sistemică.....	308
§ 3. Orizonturi și opțiuni metodologice în filosofie și știință	312
§ 4. De la „metodologia-labirint” la abordarea selectivă a regulilor metodologice în cercetarea juridică	317
§ 5. Despre validitatea cunoașterii juridice	321
5.1. Despre sensurile validității.....	321
5.2. Logică, argumentare și validitate în domeniul juridic.....	321
5.3. Cunoaștere adevărată – cunoaștere validă. Criteriile și semnificațiile adevărului din perspectiva validării demersului științific.....	326
5.4. Pluralitatea criteriilor de validare și demersul științific în domeniul juridic	328
VIII. DIMENSIUNEA PRAXIOLOGICĂ. CERCETARE ȘI CREAȚIE ÎN ȘTIINȚA ȘI FILOSOFIA DREPTULUI	332
§ 1. Proiectarea cercetării științifice în drept	332
1.2. Cercetarea științifică și acțiunea socială eficientă	335
1.3. Cercetarea științifică – cunoaștere științifică în acțiune. Schița proiectului epistemologic tradițional	336
1.3.1. Problema științifică.....	336
1.3.2. De la ipoteza științifică la teoria științifică.....	338
§ 2. Abordări și tipuri în cercetarea științifică a dreptului	340
2.1. Cercetarea de tip socio-juridic.....	340
2.2. Proiectul de cercetare în domeniul filosofiei dreptului	344
§ 3. Atitudinea metodologică și creativitatea în cercetarea științifică	348
IX. CENTRALITATEA OMULUI ÎN FILOSOFIA DREPTULUI. HOMO JURIDICUS –DIMENSIUNEA JURIDICĂ A EXISTENȚEI UMANE	351
§ 1. Omul, sensul vieții și fericirea – eternele încercări ale demersului filosofic. Idei filosofice și reflexe juridice.....	351
§ 2. <i>Homo juridicus</i> – ipostaze	356
X. AXIOLOGIA DREPTULUI – DREPTUL ȘI VALORILE SOCIALE	360
§ 1. Scurtă incursiune în lumea valorii	360
§ 2. Pluralismul valorilor sociale	363
§ 3. Despre perspectiva axiologică sistemică.....	364
§ 4. Drept și valoare.....	365
4.1. Norma juridică și valoarea	365
4.2. Faptul juridic și valoarea.....	367
4.3. Raportul juridic și valoarea.....	367
XI. UN POSIBIL SISTEM VALORIC CARE ORIENTEAZĂ DREPTUL	369
§ 1. Adevărul juridic.....	369
1.1. Dimensiunile adevărului	369
1.2. Statutul axiologic al adevărului.....	371
1.3. Adevăr și juridicitate.....	372
2. Libertatea din perspectiva juridicității	373
2.1. Ideea de libertate și coordonatele ei valorice.....	373
2.2. Libertate și drept	375
§ 3. Justiția	376
3.1. Despre fundamentele filosofice ale dreptății	376

§ 2. De ce avem dreptul să impunem dreptatea?	380
§ 3. Poate statul să impună dreptatea?	384
3.2. Justiția – valoare originară a dreptului.....	385
§ 4. Securitatea juridică.....	392
§ 5. Binele public.....	392
§ 6. Demnitatea umană – expresie valorică sincretică a finalităților dreptului.....	393
XII. ESTETICA ÎN LUMEA JURIDICĂ	395
§ 1. Estetica creației mitice. Despre geneza justiției și a dreptului în mitologiile lumii	395
2.1. Făuritorii de monumente legislative	407
2.2. <i>Fiat justitia pereat mundus!</i> Procesul de la Nürnberg.....	408
§ 3. Comical în lumea juridică	409
3.1. De la sobrietatea maximei juridice la umor în lumea juridică	409
3.2. Valențele mnemotehnice ale umorului și studiul dreptului.....	411
§ 4. Grotescul judiciar. Procesele intentate animalelor.....	414
§ 5. Tragicul in justiției. Câteva erori judiciare	415
§ 6. Sublimul justiției în doctrină și în judecata divină.....	418
APPENDIX	422
§ 1. Din activitatea științifică a autorului.....	422
§ 2. Câteva studii de filosofie și teorie a dreptului ale autorului.....	424
2.1. Juristul și atitudinea sa metodologică.....	424
2.2. Despre filosofia dinăuntrul normelor juridice	430
2.3. Doctrina juridică – Resursă indispensabilă a ieșirii din labirintul juridic?.....	433
2.4. Despre valorile juridice ca resurse ale armoniei societății globale.....	438
2.5. Despre identitatea contemporană a dreptului	442
2.6. Despre cunoașterea juridică integrativă.....	449
2.7. Despre natura și potențialul științei dreptului	455
2.8. Câteva însemnări privind congresul de filosofie a dreptului și filosofie socială.....	461
BIBLIOGRAFIE GENERALĂ	468